

Список бібліографічних посилань

1. Віденєєв І. О. Особливості особистості підлітків з різними формами та ступенем виразності девіантної поведінки // Актуальні проблеми соціальної, психологічної та виховної роботи в ОВС України : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 жовт. 2008 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2008. С. 36–37.

Отримано 14.02.2020

УДК 159.9+370.711+378.02+343.1

Ольга Василівна ДАВИДОВА,

доцент кафедри юридичної психології

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ),

кандидат психологічних наук, доцент;

<https://orcid.org/0000-0002-1349-3997>;

Вікторія Олександрівна КАЗМІРЕНКО,

доцент кафедри юридичної психології

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ),

кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник;

<https://orcid.org/0000-0003-1473-5959>

ДО ПРОГРАМИ ПРОЕКТУ «ЗМІЦНЕННЯ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ У КОНФЛІКТІ ІЗ ЗАКОНОМ»

Обґрунтовано пропозиції щодо змісту психологічної частини тренінгового курсу, метою якого є забезпечення кращого захисту дітей, які перебувають у конфлікті з законом. Тренінг спрямований на формування комунікативної компетентності суб'єктів юридичної діяльності у ситуаціях професійного спілкування з дітьми, які перебувають у конфлікті із законом.

Затвердження Національної стратегії реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року було зумовлене необхідністю вдосконалення механізмів юстиції щодо дітей на засадах забезпечення їх прав шляхом виконання програм профілактики правопорушень серед дітей, здійснення ефективних заходів соціальної адаптації та реабілітації неповнолітніх, які перебувають у конфлікті із законом.

Зазначене вимагає комплексного підходу, який можливо забезпечити за умови скоординованих дій органів державної влади та органів місцевого самоврядування, зокрема судів, підрозділів Національної поліції, органів та установ Державної кримінально-виконавчої служби, організацій громадянського суспільства, надавачів соціальних, освітніх, медичних та інших послуг [1].

У своїй професійній діяльності працівники відповідних органів стикаються з низкою питань, вирішення яких потребує високопрофесійної

психологічної підготовки, а саме: урахування психологічних та фізіологічних особливостей розвитку дитини при проведенні її опитування та допиту, здійсненні індивідуально-профілактичної роботи з дітьми, які схильні до вчинення правопорушень та перебувають на профілактичних обліках у поліції [2, с. 207]. Актуальною залишається, зокрема, проблема жорстокого поводження з дітьми, яке негативно позначається на розвитку, здоров'ї та житті дитини, порушує її соціалізацію, спричиняє бездоглядність і злочинність серед дітей [3, с. 80].

Найголовнішим питанням у запровадженні принципів правосуддя, дружнього до дитини, є підготовка фахівців – слідчих та суддів. Проте фахівці не завжди готові до виконання функцій, які покладає на них держава.

Психологічна тематика тренінгового курсу «Зміцнення системи захисту дітей у відношенні до дітей у конфлікті із законом» передбачає опрацювання наступних тем та навчальних питань.

Тема 1. Вікові особливості дитини як учасника правовідносин:

- 1) динаміка та закономірності психічного розвитку дитини;
- 2) детермінанти становлення особистості дитини;
- 3) особливості особистісного розвитку дитини як учасника правовідносин в різні вікові періоди (дошкільний, молодший шкільний, підлітковий та ранній юнацький вік).

Мета – сформувати уявлення про особливості психічного розвитку дитини, визначити основні фізіологічні та психологічні особливості розвитку дітей різного віку; розвинути вміння діагностувати та враховувати вікові особливості психічного розвитку дитини, використовувати методи візуальної психодіагностики.

Тема 2. Насильство та його вплив на розвиток особистості дитини:

- 1) види та форми насильства щодо дитини;
- 2) характеристика потенційних змін у психологічному розвитку дитини внаслідок вчинення щодо неї насильства.
- 3) основні індикатори поведінки та спілкування дитини, які можуть свідчити про вчинення можливого насильства відносно неї.

Мета – визначити основні форми та ознаки насильства та його наслідки для дітей, характеристики осіб, які потенційно можуть вчиняти насильство в сім'ї; сформувати науковий світогляд та професійні якості щодо запобігання жорстокому поводженню з дітьми; розвинути вміння ідентифікації ознак жорстокого поводження з дітьми, спілкування з дітьми, що постраждали від насильства.

Тема 3. Психологічні особливості процесу опитування та допиту дитини:

- 1) маркери та інструментарій психологічної діагностики актуального емоційного стану дитини в процесі здійснення опитування та допиту дитини;

2) психологічні аспекти свідчень дітей;

3) кризові форми девіантної поведінки дітей та типовий «симптомокомплекс віктимності»;

4) характеристика сутності методики «Зелена кімната».

Мета – визначити основні психологічні засади підготовки і проведення опитування та допиту дитини; сформувати професійні уміння вибору та застосування прийомів та процедур опитування дитини; розвивати вміння проводити процесуальні дії за участю дітей; використовувати методики опитування дітей з урахуванням їх психологічних та вікових особливостей, зокрема, методику «Зелена кімната».

Тема 4. Комунікативна компетентність суб'єктів юридичної діяльності в ситуаціях професійного спілкування з дітьми, які перебувають у конфлікті із законом:

1) характеристика конфліктних та безконфліктних ситуацій професійного спілкування суб'єктів юридичної діяльності з дітьми;

2) психологічні бар'єри професійного спілкування суб'єктів юридичної діяльності з дітьми та можливі шляхи їх подолання;

3) засоби протидії маніпулятивного впливу дітей та інших учасників правовідносин (представників, батьків тощо) в процесі професійного спілкування.

Мета – визначити цілі та особливості професійного спілкування в процесі взаємодії з дітьми; сформувати уявлення щодо необхідних комунікативних знань, умінь та здібностей для здійснення ефективного спілкування з дітьми як учасниками правовідносин; розвивати вміння подолання комунікативних бар'єрів, конструктивного вирішення конфліктів та протидії маніпуляції.

Зміст тренінгового курсу охоплює теоретико-методологічні засади, понятійно-категоріальний апарат з указаної тематики, практичні вправи та проблемні ситуації для професійно-психологічного аналізу.

Список бібліографічних посилань

1. Про схвалення Національної стратегії реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.12.2018 № 1027-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1027-2018-p> (дата звернення: 20.02.2020).

2. Давидова О. В. Психологічні особливості спілкування поліцейських ювенальної превенції з дітьми різного віку // Психологічні засади забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів : зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Кривий Ріг, 7 лют. 2019 р.) / МВС України, Нац. поліція України, Донецьк. юрид. ін-т. Кривий Ріг, 2019. С. 207–210.

3. Казміренко В. І. Вияви домашнього насилля над дітьми. *Юридична психологія*. 2017. № 1. С. 78–90.

Отримано 24.02.2020

